

Oplossing voor Fortis is vaag en halfbakken

Gepubliceerd NRC: 29 september 2008 00:00 | Gewijzigd: 30 september 2008 16:10

Een volledige overname van Fortis door een sterke andere bank is wat nodig is. De gevonden oplossing van vannacht heeft Nederlandse belangen veilig gesteld maar is schadelijk, meent Arnoud W.A. Boot.

De realiteit van dit weekeinde is dat er hoe dan ook te laat is ingegrepen bij Fortis. De problemen speelden al maanden. Fortis was ten dode opgeschreven zonder ingrijpen. Een cruciaal verschil met een 'gewone' niet financiële onderneming is dat een bank geen tijd wordt gegeven, alles is vloeibaar.

Als hiervan sprake is dan moet keihard worden ingegrepen, halve oplossingen zijn dan onhoudbaar.

Twee oplossingen waren mogelijk geweest: ingrijpen met kapitaalinjecties samen met het volledig onder controle brengen van de bank, of, wat bijna altijd beter is, onmiddellijke overname door een sterke partij. De nationale gevoeligheden in België hebben hard ingrijpen onmogelijk gemaakt. Een kapitaalinjectie van overheden in de bank is onvoldoende doordat door het gebrek aan actie in de afgelopen maanden een gebrek aan vertrouwen heerst in Fortis en met name ook in haar management. Het inruilen van de ene bestuurder door een collega afgelopen vrijdag, en de aankondiging dat men nog op zoek gaat naar versterking zijn dermate onnavolgbaar, respectievelijk vaag, dat het vertrouwen allesbehalve wordt hersteld. Concrete actie is het enige wat telt.

Een aantal maanden geleden was er meer speelruimte, maar onvoldoende is onderkend dat het vertrouwen volledig aan het eroderen was. Snelle acties hadden kunnen helpen, maar daar had men het afgelopen weekeinde niets meer aan. Wat men wel wist was dat zich een volledige instorting van de zakelijke activiteiten van Fortis manifesteerde. Iedere onderneming die nog zaken deed met de bank en daar geld had staan – dus risico's liep – had iets uit te leggen. De Belgische overheid wees vorige week alleen op bescherming van de spaarder, maar de erosie vond juist plaats bij de zakenactiviteiten.

Wat nu dreigt is dat de erosie toch doorgaat, en dat daardoor het bedrijf Fortis in wezen wordt ontmanteld door de markt. Een overname door een sterke partij had dit meteen gestopt. Dus als minister Bos (Financiën, PvdA) begrijpend zegt dat BNP Paribas wel erg weinig bood voor heel Fortis, is dit het halve verhaal. Wat is belangrijker: behoud van de echte activiteiten en werkgelegenheid van Fortis of dat aandeelhouders genoeg krijgen? De realiteit is dat door de gekozen halve oplossing iedereen er op achteruitgaat.

Als sterk gemarginaliseerde lokale speler op de Belgische markt kan Fortis misschien straks weer verder, dan wel als onderdeel van een andere sterkere bank. Hoe komt Nederland er uit? Nederland heeft ingestemd met een soort solidariteitsheffing van 4 miljard euro voor Fortis Bank Nederland (daar zit ABN Amro niet in). Hopelijk pakt dit goed uit. De logica is niet helemaal helder. Waarschijnlijk toch een soort politiek compromis. Weer een reden om ons bezorgd te maken over internationaal toezicht: compromissen tussen nationale overheden moeten opboksen tegen de realiteit van ongrijpbaar wordende financiële instellingen die internationaal ver buiten de eigen landsgrenzen opereren. Aan Bos de onmogelijke taak om te zorgen dat het geld in Fortis Bank Nederland niet linksom of rechtsom terugsijpelt naar Brussel – als men daar weer even krap zit.

Fortis wordt nu gedwongen ABN Amro te verkopen. Bos en Wellink (president DNB) hebben het afgelopen jaar het hoofd koel gehouden en de Nederlandse activiteiten van ABN Amro behoedt voor erger. ABN Amro mocht niet door Fortis worden geïntegreerd, en dat komt nu wel heel goed uit. Het is ook buitengewoon verstandig om de verkoop van ABN Amro geordend te laten verlopen, en niet per se op verkoop afgelopen weekeinde te hebben aangedrongen. Snelheid is echter wel degelijk geboden. Een te lange onzekerheid omtrent ABN Amro is niet goed.

Wie in ING een belangrijke kandidaat ziet voor de overname van ABN Amro moet tegelijkertijd ontvankelijk zijn voor de mededingingsvragen die dit oproept voor de Nederlandse markt. Kleine en middelgrote Nederlandse ondernemingen moeten keuze hebben waar te bankieren. Het kan niet zo zijn dat deze crisis leidt tot een monopolioïde bancaire systeem waar niemand meer keuze heeft en iedereen overgeleverd wordt aan zijn bank. Dus als ING ABN Amro overneemt dan zullen er aanzienlijke stukken moeten worden doorverkocht om te zorgen voor voldoende concurrentie blijft op de Nederlandse markt. Meer dan ooit zullen de toezichthouders hun hoofden koel moeten houden, enige matiging van het oranjegevoel is op zijn plaats.

Arnoud W.A. Boot is hoogleraar financiële Markten aan de Universiteit van Amsterdam.